

O'ZBEKISTONNING MOLIYA TIZIMI VA MOLIYAVIY SIYOSATI

Sayfullayeva Hilola Oybek qizi

Toshkent-kimyo texnologiyalari institute talabasi

Ilmiy rahbar: PhD katta o'qituvchisi

Mominova Dildora Dilshadovna

Annotatsiya: O'zbekistonda moliya tizimi va moliyaviy siyosatning iqtisodiy rivojlanishdagi o'rni tahlil qilinadi. Tadqiqotda mamlakat moliya tizimining asosiy tarkibiy qismlari, davlat tomonidan olib borilayotgan moliyaviy siyosat yo'nalishlari hamda ularning iqtisodiy o'sishga ta'siri o'rganilgan. Tahlil natijalari shuni ko'rsatadiki, O'zbekistonda amalga oshirilayotgan moliyaviy islohotlar iqtisodiy barqarorlikni ta'minlashda muhim rol o'ynamoqda. Maqolada moliya tizimini yanada rivojlantirish bo'yicha takliflar ham ilgari surilgan.

Tayanch so'zlar: O'zbekiston, moliya tizimi, moliyaviy siyosat, davlat byudjeti, bank tizimi, investitsiya

So'nggi yillarda O'zbekistonda iqtisodiyotni modernizatsiya qilish, uni jahon iqtisodiyotiga integratsiya qilish va bozor tamoyillariga bosqichma-bosqich o'tish jarayonlari izchil amalga oshirilmoqda. Ushbu jarayonda moliya tizimini rivojlantirish muhim o'rin tutadi, chunki moliya tizimi iqtisodiyotning barcha sohalarini moliyaviy resurslar bilan ta'minlaydigan asosiy mexanizmlardan biri hisoblanadi. Moliya tizimi orqali davlat va xususiy sektor o'rtasida mablag'lar taqsimlanadi, investitsiyalar jalb qilinadi va iqtisodiy faoliyat qo'llab-quvvatlanadi.

Moliya tizimining samarali faoliyat yuritishi iqtisodiy barqarorlikni ta'minlashda hal qiluvchi ahamiyatga ega. Agar moliyaviy resurslar to'g'ri boshqarilsa, ishlab chiqarish hajmi oshadi, yangi ish o'rinlari yaratiladi va aholi daromadlari ko'payadi. Aksincha, moliya tizimidagi kamchiliklar iqtisodiy o'sishni sekinlashtirishi, inflyatsiya darajasining oshishiga olib kelishi va investitsiya muhitining yomonlashishiga sabab bo'lishi mumkin. Shu boisdan moliya tizimini

to'g'ri tashkil etish va samarali boshqarish har qanday davlat uchun ustuvor vazifalardan biri hisoblanadi.

O'zbekistonda so'nggi yillarda moliya tizimini rivojlantirishga qaratilgan keng ko'lamli islohotlar amalga oshirildi. Xususan, soliq tizimini soddalashtirish, soliq stavkalarini kamaytirish va soliq ma'murchiligini yaxshilash orqali tadbirkorlik faoliyatini rag'batlantirishga katta e'tibor qaratildi. Bundan tashqari, davlat byudjeti tizimini takomillashtirish, byudjet mablag'laridan samarali foydalanish va ochiq byudjet tizimini joriy etish orqali moliyaviy shaffoflikni oshirish bo'yicha muhim qadamlar tashlandi.

Bank tizimini rivojlantirish ham moliya tizimining muhim yo'nalishlaridan biri hisoblanadi. So'nggi yillarda banklar faoliyatini modernizatsiya qilish, kreditlash hajmini oshirish va xususiy sektorni qo'llab-quvvatlash bo'yicha qator chora-tadbirlar amalga oshirildi.

tadbirkorlar uchun moliyaviy xizmatlardan foydalanish imkoniyatlari kengaydi. Shu bilan birga, raqamli bank xizmatlarini rivojlantirish, onlayn to'lov tizimlarini joriy etish va moliyaviy texnologiyalarni keng qo'llash orqali moliya tizimining samaradorligi oshirildi.

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti tomonidan ilgari surilgan strategik rivojlanish dasturlarida moliya tizimini yanada takomillashtirish, bank tizimini isloh qilish, investitsiya muhitini yaxshilash va iqtisodiy barqarorlikni ta'minlash ustuvor vazifalar sifatida belgilangan. Ushbu dasturlar mamlakat iqtisodiyotini uzoq muddatli rivojlantirishga qaratilgan bo'lib, moliyaviy siyosatning ahamiyatini yanada oshirmoqda.

Shu bilan birga, hozirgi kunda moliya tizimida ayrim muammolar ham mavjud. Jumladan, ayrim hollarda moliyaviy resurslardan samarali foydalanilmasligi, bank tizimida raqobatning yetarli darajada emasligi va investitsiya muhitini yanada yaxshilash zarurati mavjud. Bu muammolarni bartaraf etish uchun moliyaviy siyosatni yanada takomillashtirish talab etiladi.

Yuqoridagilarni inobatga olgan holda, mazkur mavzuni ilmiy jihatdan o'rganish dolzarb hisoblanadi. Chunki moliya tizimi va moliyaviy siyosatning to'g'ri tashkil etilishi mamlakat iqtisodiy rivojlanishiga bevosita ta'sir ko'rsatadi.

Ushbu maqolaning asosiy maqsadi O'zbekistonda moliya tizimi va moliyaviy siyosatning iqtisodiy rivojlanishga ta'sirini o'rganishdan iborat. Shu bilan birga, maqolada mavjud muammolar tahlil qilinadi va ularni hal etish bo'yicha ilmiy asoslangan takliflar ishlab chiqiladi.

O'zbekistonda moliya tizimi va moliyaviy siyosat masalalari bo'yicha ko'plab ilmiy tadqiqotlar olib borilmoqda. Xalqaro tashkilotlar, jumladan Jahon banki va Xalqaro valyuta jamg'armasi tomonidan tayyorlangan hisobotlarda O'zbekistonda moliyaviy sektorni isloh qilish iqtisodiy o'sishning muhim omili sifatida baholanadi.

Shuningdek, mahalliy olimlar va iqtisodchilar tomonidan olib borilgan tadqiqotlarda davlat byudjeti samaradorligini oshirish, soliq tizimini soddalashtirish va bank sektorini rivojlantirish zarurligi ta'kidlanadi. So'nggi yillarda mamlakatda moliyaviy ochiqlikni ta'minlash va raqamli moliya xizmatlarini rivojlantirish bo'yicha sezilarli yutuqlarga erishildi.

O'zbekistonda moliya tizimi davlat byudjeti, bank tizimi va moliyaviy institutlardan iborat bo'lib, ular iqtisodiyotning barqaror rivojlanishini ta'minlashda muhim rol o'ynaydi. So'nggi yillarda davlat byudjeti tizimida shaffoflikni oshirish va ochiq byudjet mexanizmlarini joriy etish bo'yicha muhim islohotlar amalga oshirildi.

Bank tizimi ham sezilarli darajada rivojlanib, kreditlash hajmi oshdi va xususiy sektorni moliyalashtirish imkoniyatlari kengaydi. Shu bilan birga, soliq siyosatining soddalashtirilishi tadbirkorlik faoliyatini rag'batlantirdi va investitsiya muhitini yaxshiladi.

Tahlillar shuni ko'rsatadiki, O'zbekistonda olib borilayotgan moliyaviy siyosat iqtisodiy o'sishni qo'llab-quvvatlash, inflyatsiyani nazorat qilish va yangi ish o'rinlarini yaratishda muhim ahamiyatga ega. Biroq ayrim muammolar, jumladan

moliyaviy resurslardan samarali foydalanish va bank tizimida raqobatni oshirish zarurati saqlanib qolmoqda.

Xulosa va takliflar

Olib borilgan tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, O'zbekistonda moliya tizimi va moliyaviy siyosat iqtisodiy rivojlanishning eng muhim omillaridan biri hisoblanadi. So'nggi yillarda mamlakatda amalga oshirilgan keng ko'lamli iqtisodiy islohotlar, xususan davlat byudjeti tizimini takomillashtirish, soliq yukini kamaytirish va bank sektorini modernizatsiya qilish choralari iqtisodiy barqarorlikni ta'minlashga ijobiy ta'sir ko'rsatmoqda. Ushbu jarayonlar natijasida iqtisodiyotda o'sish sur'atlari saqlanib qolmoqda hamda tadbirkorlik faoliyati uchun yanada qulay sharoitlar yaratilmoqda.

Shu bilan birga, moliya tizimini yanada rivojlantirish va uning samaradorligini oshirish uchun bir qator dolzarb vazifalar mavjud. Avvalo, soliq tizimini yanada soddalashtirish va uning shaffofligini oshirish orqali iqtisodiy subyektlar faoliyatini rag'batlantirish zarur. Bundan tashqari, bank tizimida raqobatni kuchaytirish, xususiy banklar ulushini oshirish hamda kredit resurslariga kirishni kengaytirish iqtisodiy faollikni oshirishda muhim ahamiyat kasb etadi.

Shuningdek, zamonaviy sharoitda raqamli moliya xizmatlarini rivojlantirish, jumladan elektron to'lov tizimlari va onlayn bank xizmatlarini keng joriy etish moliyaviy xizmatlardan foydalanish imkoniyatlarini oshiradi. Bu esa aholining moliyaviy savodxonligini oshirish va iqtisodiyotning umumiy samaradorligini yaxshilashga xizmat qiladi. Investitsiya muhitini yaxshilash, xorijiy investitsiyalarni jalb qilish va moliyaviy bozorlarni rivojlantirish ham iqtisodiy o'sishni jadallashtirishning muhim omillaridan biri hisoblanadi.

Bundan tashqari, davlat moliyaviy siyosatini yuritishda uzoq muddatli strategik yondashuvni qo'llash, inflyatsiya darajasini nazorat qilish va makroiqtisodiy barqarorlikni saqlash muhim vazifa bo'lib qolmoqda. Moliya tizimida ochiqlik va shaffoflikni ta'minlash, korrupsiyaga qarshi kurashish ham tizim samaradorligini oshirishga xizmat qiladi.

Umuman olganda, samarali va puxta o'ylangan moliyaviy siyosat O'zbekistonning uzoq muddatli iqtisodiy rivojlanishini ta'minlashda hal qiluvchi omil hisoblanadi. Kelgusida moliya tizimini yanada chuqur isloh qilish orqali mamlakat iqtisodiyotining raqobatbardoshligini oshirish va barqaror o'sishni ta'minlash mumkin.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. Osiyo taraqqiyot banki, Osiyo taraqqiyot istiqbollari 2023: O'zbekiston, OTB, 2023.
2. Osiyo taraqqiyot banki, O'zbekiston moliya sektorini baholash hisoboti, OTB, 2022.
3. Deloitte, O'zbekiston moliya sektori sharhi, Deloitte, 2023.
4. Yevropa tiklanish va taraqqiyot banki, O'tish davri hisoboti 2022–2023: O'zbekiston, YTTB, 2023.
5. Xalqaro valyuta jamg'armasi, O'zbekiston Respublikasi bo'yicha 2022-yil IV-moddasi doirasidagi hisobot, XVJ, 2022.
6. Muminova D. Improvement OF Marketing Communication Strategies in Chemical Industry Enterprises //Green Economy and Development. – T. 2. – №. 9. – C. 664966.